

vazifelerinde daha verimli ve faydalı omalarını temin edelim. 4 neü Karma Hükümetin de Programına aldığı Devlet Personel Kanunu hâlâ Mecliste yatmakta, buna paralel olarak hazırlanması gereken kanun Devlet Teşekkülleri Personel kanun tasarısına henüz el atılmamış durumdadır. Bu tasarılar kısa zamanda kanunlaşsa dahi bunların gerektirdiği para nereden ve nasıl bulunacaktır? Bu hususta da Hükümette en küçük bir kıpırdanış dahi mevcudolmadığına göre, haklarını teslim ettiğimiz bu kişiler daha senelerece yoksulluk ve ıstırap içinde kıvranacaklardır, demektir.

Bu kanun aynı zamanda âdil de değildir, çalışanla çalışmayan, senelerece hizmet etmiş olanla, yeni gireni bir tutmaktadır. Bu eihetle bir teşvik olmak vasfı da geniş çapta kaybolmuştur. Ayrıca bu kanunla Anayasanın getirdiği ilkeler ve 5 Yıllık Kalkınma Plânının yatırım hedefleriyle 440 sayılı Kanunda vaz'edilen prensipler de zedelenmiştir. Bu suretle, kanun gerekçede gösterilen maksattan uzak, ağza bir parmak bal çalmak gibi, geçici ve oyalayıcı bir tedbirden başka bir tesir sağlayamayacaktır.

Bu gerçeğin buradan bir kere daha tekrarımda fayda vardır. Bu mâruzatımız esas kalmak üzere; PTT mensuplarının bu ikramiye ile, kısa bir süre olsa, yüzlerinin gülmesinden bizim de büyük bir mutluluk duyacağımız şüphesizdir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ege siz de söz mü istiyorsunuz?

ISKENDER CENAP EGE (Aydın) — Evet efendim.

BAŞKAN — Veremiyecğim, çünkü Tüzüğün 74 neü maddesi sarıhtır. Söz alma sırasına göre birer üyeye söz verdim. Onun için veremiyecğim.

ISKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sataşma vardır efendim.

BAŞKAN — Sataşma yoktur.

Tümü üzerindeki müzakereler bitmiştir. Tümünü oylarımız arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Tasarı kanunlaşmıştır.

2. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Cenap Aksu ve 5 arkadaşının, İçtüzüğün 114 neü maddesi sonuna iki yeni fıkra eklenmesine dair

İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/135) (S. Sayısı : 559 (1))

BAŞKAN — Anayasa ve Adalet Komisyonu?.. Burada.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporunu okutuyorum.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Cenap Aksu ve beş arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün 114 neü maddesinin sonuna iki yeni fıkra eklenmesine ait teklif Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına 2 Temmuz 1964 tarihinde Komisyonumuza tevdi buyurulmakla Komisyonumuzun 24 Şubat 1965 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere olundu

Teklif, Anayasa Mahkemesinin veya Yüksek Hâkimler Kurulunun Cumhuriyet Senatosu Kontenjanında açılacak üyelikler için Cumhuriyet Senatosuna yapılacak seçimlerde üyelerin, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün 114 neü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen aday tablosu ile bağlanmamalarını ve üyelerin bu tabloda gösterilen adaylar dışından da seçme hakkını kullanabilmelerini temin edieidir.

Komisyonumuz, adayların seçiminden evvel üyelere tanınmalarını imkân dâhiline sokan, adaylık müessesesini bir esasa bağlayan, seçimin bir sistem dâhilinde ve sıhhatli cereyanını temin eden İçtüzüğün 114 neü maddesinin mevcut hali ile muhafazasının daha isabetli olacağı neticesine vardığından teklifi benimsenmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Kâtip
Aydın	Kastamonu
O. S. Sarıgöllü	Muhallifim
	A. N. Tuna

Bu Raporda Sözeü

Bursa	Ağrı
Ş. Kayalar	S. Türkmen

(1) 559 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

Çanakkaie
N. Altan
Sivas
R. Öçten

Konya
M. Obuz
Uşak
K. Coşkunoglu

BAŞKAN — Rapor üzerinde söz isteyen arkadaşlarımız var mı?.. Buyurun Sayın Işıklar.

HÜSEYİN ENVER IŞIKLAR (Samsun) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun muhterem üyeleri; konu; İçtüzüğümüzün 114 nci maddesinin tatbikatta daha kolaylıklar sağlayacak hale getirilmesi maksadiyle madde sonuna iki fıkra eklenmesidir. Böyle bir ilâveyi icabet-tiren başlıca altı sebep mevcuttur.

Birincisi, bundan dokuz ay kadar evvel Sayın Sırrı Atalay'ın bu konudaki bir açıklaması ile vermiş olduğu taktir;

İkincisi; Anayasa ve Adalet Komisyonumuzun bu taktir üzere almış olduğu karar;

Üçüncüsü; kıymetli senatör arkadaşlarımızın bu konudaki konuşmaları,

Dördüncüsü; oylamanın aylardan beri devam ettiği halde bir neticeye varılamaması;

Beşincisi; her fırsatta sayın üyelerin bu hususu tenkid etmesi;

Altıncısı; Anayasa Mahkemesi gibi bir makamın uzun zamandan beri eksik üye ile çalışmasıdır.

Muhterem arkadaşlar, konu 16 Haziran 1964 tarihi ile, 30 Haziran 1964 tarihi arasında 15 gün müddetle Yüksek Senatonun Umumi Heyetinde görüşülmüş ve değerli senatör arkadaşlar konuşmalarında birçok kıymetli fikir ve mütalâalar ileri sürmüşlerdir. O zamanki konuşmalarda başlıca iki fikir ve mütalâa ileri sürülmüştür. Gayet özet olarak birinci fıkradaki mütalâa şöyledir.

İçtüzüğün 114 nci maddesinde sarıh olarak belirtilmiş hükümler muvacehesinde Anayasa Mahkemesi üyeliği için aday kaydı işleminin yenilenmesine imkân yoktur.

İkinci düşünce; Yüce Senatonun sayın üyelerine Anayasanın ve Tüzüğün tanıdığı seçme hakkı bâzı usulî ve şeklî mevzuatla kayıtlanamaz.

Her iki görüşü de müdafaa eden arkadaşlarımızın konuşmalarında müşterek bir husus nazarı dikkati çekmekte idi. Birinci fikri savunan arkadaşlar şöyle cümleler kullandılar konuşma-

larda. «İçtüzüğün 114 nci maddesi tâdil edilebilir. Tâdil doğru ve isabetlidir. Fakat bu tâdil olmadıkça müesseseyi zorlamaya imkân yoktur. İçtüzüğü değiştirmek istersek bunun yolu ayırdır» gibi konuşmalarıyla ek veya tâdil fikrine taraftar olduklarını belirttiler.

İkinci fikri savunan arkadaşlar ise, esasen tadile taraftar olduklarından, her iki tarafın da tadil noktasında birleşmeleri. Bu birleşilen noktada, Tüzüğe bir fıkra eklenmesinin faydalı olacağı kanaatini uyandırmıştır. Konuşmalarda, bir kısım arkadaşlar müracaat süresi üzerinde çok durdular. Dediler ki, intizamı âme gayesiyle birçok mevzuata süre konur süre bitti mi, hak da biter. Milletvekili seçimlerindeki, ihalelerdeki, memur alınmasındaki sürelerden misaller verdiler. Hâkikaten nizamı temin, muamelâtın daha salim cereyanı bakımından, sürenin büyük faydaları vardır. Ve lüzumuludur. Aneak, sürenin çok uzun sürmesinin, hudutsuz ve namütenahi olmasının da mahzurları vardır. Milletvekili seçimi için bir müracaat süresi ve bir seçim günü konmuştur. Fakat seçim bir günde tamamlanır. İhalenin yine bir süresi ve bir ihale günü vardır, ihale günü netice alınır. Memuriyete müracaatta da bir süre ve bir imtihan günü vardır, imtihan günü her şey biter.

Şimdi gelelim bizim 114 nci maddenin tatbikatına; süre vardır, seçim günü vardır, fakat aynı günde netice alınamazsa ne zaman netice alınacağı meçhuldür. Malûmunuz, günlere turlar yapılmış, netice alınmamıştır. Aylarca devam edilmiştir, gene netice alınmamıştır. Şimdi senesini idrak ettik, kaç sene devam edeceği de, bu minval üzere gidilirse yine meçhuldür. Misâl gösterilen konulardaki mürvezat süreleri uzun, seçim süresi yalnız bir gündür. Bizim 114 nci maddede ise müracaat süresi 15 gün, seçim süresi namütenahidir.

Muhterem arkadaşlar, İçtüzüğümüzün yapılmış maksatlarının en önemlilerinden birisi ve başlıcası da Meclis içi çalışmalarımızı en verimli, en sade ve en pratik usullere bağhyarak gerek Umumi Heyetin, gerek Başkanlık Divanının mesaisini kolaylaştırmaktır. 114 nci maddenin tatbikatına bakacak olursak, aylardan beri Başkanlık Divanı birçok muameleler yapmak zorunda kalıyor. Yine, aylardan beri hemen her birleşim gündeminde bu konu yer alıyor ve yine

aylardan beri turlar yapılıyor, fakat, bir netice alınamıyor. Çalışmalarımızı ve muamelâtımızı kolaylaştırmak maksat ve gayesine maddenin, tam olarak vefa, etmediği görülmektedir.

Muhterem arkadaşlar, 114 neü maddenin yalnız muamelâtın cereyan şekline mütedair olan fıkrası üzerinde sadakatle duran komisyonumuzun yine aynı 114 neü maddenin, Sayın Cumhuriyet Senatosu üyelerinin aday gösterme haklarına aidolan fıkrası üzerinde de aynı sadakatle durması da âdılane ve mantekî olur kanaatindeyim. Bir maddenin şekle dair hükümleri üzerinde titizlikle duruluyor, aynı maddenin hakka ait hükümlerine hiç temas edilmiyor. Anayasa ve Adalet Komisyonumuzun son raporunda - ki, biraz evvel okunan - 114 neü madde şu faydaları sağlamakta olduğundan tâdil teklifinin benimsenmediği belirtilmektedir. Komisyon raporuna nazaran 114 neü maddenin sağladığı faydalar şunlar :

1. Adayların seçiminden evvel üyelerce tanınmalarını imkân dâhiline sokması.
2. Adaylık müessesesini bir esasa bağlaması.
3. Seçimin bir esas dâhilinde ve sıhhatli cereyanının temin edilmesidir.

Muhterem arkadaşlar, 114 neü maddenin son fıkrasında, «Aday tablosu bastırılarak seçimden üç gün evvel üyelere dağıtılır.» denilmektedir. Tabloda da şunlar yazılıdır: Adayların adı, soyadı, sicil numarası, doğum tarihi ve memuriyeti. Son Yüksek Hâkimler Kurulu üyeliğine müracaat eden 37 arkadaşımız vardı. Bunların yalnız isimlerinin ve memuriyetlerinin tabloya geçirilmesi ile 37 arkadaşın hepsinin birden ve tam olarak tanıtılmaları mümkün değildir. Tanıtma işi tablo ile değil de, şahsan tanıma veya tanıyan arkadaşların tanıtması ile en iyi şekilde yapılacağı kanaatindeyim ve tatbikatta da böyle olmaktadır. Tablo ancak kimlerin müracaat ettiklerini göstermektedir.

Yine Komisyon raporunda 114 neü maddenin adaylık müessesesinin bir esasa bağlandığı ifade edilmektedir. Adaylık müessesesinin esasları Anayasanın 145 neı maddesinde tesbit edilmiştir. Anayasanın bu maddesinde adayların tekmil vasıfları, seçim işlemleri, teferruatlı olarak belirtilmiştir. Tüzüğün 114 neü maddesi adaylık müessesesinin esaslarını değil, sadece 15

gün içinde müracaat edilmesi gibi bir kayıt ihtiva etmektedir.

Yine Komisyon raporunda, seçimin bir sistem dâhilinde ve sıhhatli cereyanını 114 neü maddenin temin edeceği belirtilmektedir. Tüzüğün 114 neü maddesinde seçimin sistemi ve sıhhatli cereyanı hakkında birtek kelime dahi mevcut değildir. 114 neü maddede adayların ne zaman hangi belgelerle müracaat edeceği, Başkanlık Divanının aday tablosunu tanzim etmesi ve seçim gününü tesbit etmesi ve tablonun üyelere dağıtılması gibi, idari hususlar yazılıdır. Adaylık müessesesinin esasları ve seçimin nasıl bir sistem dâhilinde yapılacağı Anayasanın 145 neı maddesinde açıkça emredilmiştir. Tüzüğün 114 neü maddesinde bu hususlarla ilgili hiçbir kayıt yoktur. Durum böyle olunca; 114 neü madde üzerinde yapılacak her hangi bir ek veya tadil teklifi Komisyon raporunda belirtilen hususların hiç birisine mâni olucu bir hüküm olmayacaktır. Anayasanın 145 neı maddesi Cumhuriyet Senatosuna mutlak bir seçim yetkisi tanıdığına göre, bâzı idari kayıtlarla bu yetkinin uzun müddet tahdidedilmesinin muvafık olamayacağı kanaatindeyim. Hürmetlerimle .

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kınaytürk.

ÖMER FARUK KINAYTÜRK (Burdur) — Sayın Başkan, kıymetli Senatör arkadaşlarım, Tüzüğümüzün 114 neü maddesinin tadil teklifini 5 arkadaşım ile birlikte bendeniz vermiş bulunuyorum. Bu tadil teklifi bir ihtiyaçtan doğmuştur. Teklifimiz, kanunî bir zaruretin neticesidir. Gerek Anayasa ve gerekse Anayasa Mahkemesinin kuruluş Kanununda Senatoya dilediğini seçmek hususunda kabul edilen geniş yetkiyi daraltan İktüzük hükmünün Anayasanın ruhuna uygun şekle getirilmesi zarureti âşikârdır. Nitekim, takdir buyurursunuz ki, bir seneye yakın bir zamandan beri ve 30 u aşan turlar karşısında Senato Umumi Heyetinin ilân edilen süre içerisinde müracaat edenlere ait listede bir arkadaşının seçmemiş olması da bu maddeye seyyaliyet verilmesini icabettireceği kanaatindeyiz. Nitekim tüzüğün bu maddesi kaleme alınırken, Başkanlık Divanınca tanzim olunan aday tablosunun hukukî değeri üzerinde ehemmiyetli münakaşalar cereyan etmiş ve Sayın Sırrı Atalay arkadaşımız tarafından bir teklif yapılarak bu aday tablosunun dışında başkalarının seçile-

miyeceği hakkında bir kayırt ilâvesi istenmişken bu teklif reddedilmek suretiyle...

SIRRI ATALAY (Kars) — Ben o mânada söylemedim.

ÖMER FARUK KINAYTÜRK (Devamla) — Veyahut da siz izah edeceksiniz. Arz edeceğimi müsaade buyurursanız.

Bu cihet hakkında daha geniş bilgiyi Sayın Sirri Atalay arkadaşımız verirlerse daha ziyade tatmin oluruz, kanaatindeyim.

Binaenaleyh, bizim tadil teklifimizin istikameti Anayasa hükmüne ve Anayasa Mahkemesinin kuruluş kanun ve ruhuna uygun olup, hilâfına komisyonca mütalâa edilen esbabı mucibe, tadil teklifimizin kabul edilmemesine sebeb olmasa kanaatindeyiz.

Sayın Nahit arkadaşımız komisyonun tadil teklifini kabul etmediği 3 esbabı mucibeyi açıkça izah ettiler. Ben onların üzerinde tekrar durup kıymetli vakitlerinizi almak istemem. Yine arkadaşımızın belirttikleri gibi, 114 ncü madde hakikaten adaylık müessesesinin bir esasa bağlanması, seçimin bir sistem dâhilinde ehemmiyetli şekle bağlanması gibi esbabı mucibelerle, dışardan bu aday listesi ilân edildikten sonra seçilememeler ve bu turlar karşısında da yeni bir adayın müracaat etmesini önlemesi bu anlayışımızın yahut 114 ncü maddenin daha dar mânada olduğunu ve bu 114 ncü maddenin de, seyyaliyet verilerek genişletilmesini tatbikatın icabettirdiğini açıkça görmüş bulunmaktayız. Bunun için 5 arkadaş geniş bir gerekçe hazırlayarak takdim ettik. Bu gerekçeyi tekrar huzurunuzda okumuyorum. Yalnız tadil tasarısına, 114 ncü maddenin sonuna yeniden eklenmesini teklif ettiğimiz noktaları kısaca işaret etmekte fayda bulurum. İlk iki oylamada üçte iki ve sonraları da salt çoğunluk sağlanıncaya ka-

dar devam edecek olan oylamalar arasındaki talikler ve tatiller sonunda başka talipler veya üyeler tarafından adaylık için yeni müracaat ve teklifler olursa Başkanlık Divanınca bunların sadece oy puslalarının dağıtılmasından önce Genel Kurulun bilgisine sunulmasıyla yetinilir, şeklinde bir ilâvenin lüzumuna kaaniiz. Bu tablo ile sonraki müracaat veya teklifler üyeleri bağlamaz, Genel Kurul bunların içinden veya dışından her hangi bir kimseyi seçmekte serbesttir. Tadil teklifini Başkanlığa evvelce vermiş bulunmaktayız. Gerekçesini, arz ettiğim gibi, tekrar uzunca okuyup kıymetli vakitlerinizi almak istemiyoruz. İltifat buyurup tadil teklifini kabul ederseniz, 114 ncü maddeye seyyaliyet verilmesi neticesinde zannederiz ki, bu maddenin tadili ile devam eden turlar belki önlenir. Yüksek Heyetinizin tasvibine mazhar olacak arkadaşlar seçilebilir ve Senatonun mânevi varlığı bu kısır çerçeve içinde daralmış olmaksızın çıkarak, gerek Yüksek Hâkimler Kurulu ve gerekse Anayasa Mahkemesinin seçimlerine daha rahat gidilebileceğini ummaktayız. Yüksek iltifatınıza mazhar olması dileğiyle hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Muhterem senatörler, celseyi açarken arz ettim, yoklamanın tekrar yapılacağını bildirdim. Buna rağmen Millet Meclisinde mühim bir müzakere sebebiyle olacak ki, on dakikadır zili çalıyorum, kimse gelmiyor. Şimdi Sayın Ergün geldi. Bu vaziyette Senatonun mühim işleri görüşülemez, kanaatindeyim. Mevudolanları tesbit ettim, dolayısıyla yoklama yaptım. Birleşimi, yarın saat 15 te toplanmak üzere kapatıyorum. Son gelen iki arkadaş da yazdım.

Kapanma saati : 16.05

